

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS

Ratapihantie 9
00520 HELSINKI
Puhelin 010 36 42000
Faksi 010 36 42079
Sähköposti helsinki.hao@oikeus.fi

PÄÄTÖS

4.7.2008

08/0829/2

Diaarinumerot
02774/07/2299
02775/07/2299

ASIA

Kunnallisvalitukset

VALITTAJAT

- 1) Hannele Maittila ja Markku Iso-Markku
- 2) Kim Rönberg valituskirjan liitteistä lähemmin ilmenevine asiakumppaneineen

PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN

Nummi-Pusulan kunnanvaltuusto 2.4.2007 § 19

Valtuusto on päättänyt, että kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain (puitelaki) 5 §:n mukainen yhteistoiminta-alue muodostetaan Nummi-Pusulan, Karkkilan ja Vihdin yhteistyönä.

VALITUKSESSA ESITETYT VAATIMUKSET*Maittilan ja Iso-Markun tekemä valitus*

Maittila ja Iso-Markku ovat vaatineet, että valtuuston päätös kumotaan ja päätöksen täytäntöönpano kielletään. Päätös on syntynyt siten, että asian käsittelyyn ja päätöksentekoon on osallistunut kunnanvaltuutettu Nina Virtanen. Virtanen toimii sairaanhoitajana Pusulan vanhainkodin vuodeosastolla. Hänen työpaikkansa on siirtymässä perustettavan kuntayhtymän alaisuuteen ja näin ollen asia koskee häntä henkilökohtaisesti. Virtanen on myös Nummi-Pusulan kunnanhallituksen varapuheenjohtaja ja hän on osallistunut kunnanhallituksen kokouksissa asian valmisteluun ja päätöksentekoon. Lisäksi hän on kunnanhallituksen varapuheenjohtajan ominaisuudessa osallistunut niin sanottujen johtavien poliitikkojen kokouksiin naapurikuntien vastaavien poliitikkojen kanssa. Virtasella on siten ollut mahdollisuuksia vaikuttaa omaan asemaansa.

Valtuuston tulee estää henkilökohtaisten intressien vaikutus päätöksentekoonsa ja turvata puolueeton asioiden käsittely. Valtuutettu Nina Järvinen on esteellisenä osallistunut puheena olevan asian valmisteluun, käsittelyyn ja päätöksentekoon, joten valtuuston päätös on syntynyt laista poikkeavassa järjestyksessä.

Rönbergin asiakumppaneineen tekemä valitus

Rönberg asiakumppaneineen on vaatinut, että valtuuston päätös kumotaan. Kunnanvaltuusto oli ylimääräisessä kokouksessaan 26.2.2007 (§ 9) päättänyt muun ohessa "velvoittaa kunnanhallituksen valmistelemaan asiaa siten, että

perusturvaa koskevan yhteistyön valmistelussa otetaan huomioon kuntalaisten mielipiteet ja edut sekä luonnolliset asiointisuunnat. Tämä edellyttää nyt valmistellun Vihti-Karkkila yhteistyön lisäksi yhteistyömahdollisuuksien perusteellista selvittämistä Lohjan kaupungin kanssa." Asian valmistelussa Nummi-Pusulän kunnan virkamiesjohto ja kunnanhallitus ovat keskittyneet ainoastaan Vihti-Karkkila yhteistyön kehittämiseen laiminlyöden yhteistyömahdollisuuksien selvittämisen Lohjan kaupungin kanssa.

Valtuuston valituksenalainen päätös on tehty puutteellisen valmistelun perusteella ilman, että kunnanvaltuuston 26.2.2007 (§ 9) tekemää päätöstä olisi noudatettu tai että kuntalaisten etu olisi otettu huomioon. Puutteellisen valmistelun vuoksi valtuustolla ei ole ollut riittävästi tietoa päättämästään asiasta, ratkaisuvaihtoehdoista eikä päätöksen seurauksista siten kuin kuntalaki edellyttää. Päätös on tehty kunta- ja palvelurakenteen uudistamisesta annetun lain säännösten vastaisesti siten, että päätöksessä ei ole huomioitu alueen toiminnallista kokonaisuutta eikä luonnollisia asiointisuuntia lain edellyttämällä tavalla.

ASIAN KÄSITTELY JA SELVITTÄMINEN

Nummi-Pusulän kunnanhallitus on antanut lausunnot, joissa on muun ohella todettu, että koska Nummi-Pusula on vain 6 000 asukkaan kunta, on sen puitelain pakottamana tehtävä päätös siitä, miten perusterveydenhuolto ja siihen liittyvä sosiaali- ja terveystieteiden järjestetään isommassa, vähintään 20 000 asukkaan organisaatiossa. Tähän liittyen valtuusto antoi valituksenalaisessa päätöksessään hyvin tärkeän valmisteluohjeen hallitukselle ja alemmille toimielimille, eli että asia on vietävä eteenpäin siten, että muodostetaan puitelain 5 §:n mukainen yhteistoiminta-alue naapurikuntien Karkkilan ja Vihdin kanssa. Valtuuston päätös on siis asian valmistelua, joka oli tehtävä puitelain pakottamassa kiireellisessä aikataulussa. Koska kyse on valmistelusta, ei valtuuston päätöksestä saa valittaa. Lausunnossa on viitattu Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksiin. Jos valitukset kuitenkin tutkitaan, on ne hylättävä.

Nummi-Pusulän kunta on toimittanut hallinto-oikeudelle kunnanjohtajan 9.7.2007 allekirjoittaman yksilöidyn korvausvaatimuksen, jossa Nummi-Pusulän kunta vaatii, että Maittila ja Iso-Markku määrätään yhteisvastuullisesti maksamaan Nummi-Pusulän kunnalle Maittilan ja Iso-Markun aiheuttamasta valittamisesta aiheutuneet kulut, yhteensä 480 euroa, korkolain mukaisine viivästyskorkoineen.

Maittila ja Iso-Markku ovat antamassaan vastaselityksessä muun ohella katsooneet, että kunnanjohtaja on toiminut omavaltaisesti ja ylittänyt toimivaltansa, koska muutenkin lakiin perustumatonta korvausvaatimusta ei ole käsitelty asianmukaisesti kunnanhallituksessa.

Rönbergin asiakumppaneineen antamassa vastaselityksessä on muun ohella todettu, ettei päätöstä olisi tarvinnut tehdä vielä 2.4.2007, vaan kunnanvaltuusto olisi voinut avoimella keskustelulla ja tiedottamisella ottaa huomioon kuntalaisten mielipiteet ja siten toimia kuten kuntalain 27 §:ssä säädetään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista koskien kunnan asioista tiedottamista ja asukkaiden mielipiteiden selvittämistä ennen päätöksentekoa. Kuntalaisten mielipiteitä ei nimenomaan ole otettu huomioon.

Ainoa virallinen tiedottaminen asiassa on tapahtunut kunnanhallituksen 16.4.2007 päivätyllä, kunnan www - sivuillaan julkaiseman lausunnon muodossa, jossa nimenomaan todetaan, että "Nummi-Pusulana valtuusto on tehnyt päätöksen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteistoiminta-alueen muodostamisesta yhdessä Vihdin ja Karkkilan kanssa", ja tämäkin vasta sen jälkeen kun asiassa oli käyty keskustelua lehtien yleisönosastoilla erilaisten arvailujen muodossa. Tästä seuraa, ettei kuntalain 29 §:n mukaista tiedottamista kunnan asioista, suunnitelmista, käsittelystä ja erityisesti niiden vaikutuksista ole tapahtunut.

MERKITÄÄN

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksillä ratkaissut Nummi-Pusulana kunnanvaltuuston 18.6.2007 tekemästä päätöksestä (§ 35) ja 12.11.2007 tekemästä päätöksestä (§ 63) tehdyt valitukset (dnrot 04387/07/2299 ja 07124/07/2299).

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää kunnanhallituksen vaatimuksen valituksen tutkimatta jättämisestä sillä perusteella, että valtuuston päätös olisi kuntalain 91 §:ssä tarkoitettua valmistelua.

Hallinto-oikeus hylkää valitukset ja Maittilan ja Iso-Markun vaatimuksen päätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä.

Hallinto-oikeus ei tutki Nummi-Pusulana kunnan esittämää vahingonkorvausvaatimusta.

Perustelut

Kunnanhallituksen vaatimus valituksen tutkimatta jättämisestä

Kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annettu laki (puitelaki) antaa kunnille mahdollisuuden sanotusta laista tarkemmin ilmenevin tavoin valita ne keinot, joilla kunnat täyttävät sanotun lain mukaisen tarkoituksen toteutumisen. Nummi-Pusulassa tämän lain mukaista asiaa on valmisteltu siitä lähtökohdasta, että kunta hoitaa perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvät sosiaalitoimen tehtävät kuntien välisenä yhteistyönä ja muodostaa laissa tarkoitettua yhteistoiminta-alueen. Kunnanhallituksessa on valituksenalaista valtuuston päätöstä valmisteltaessa ollut esillä kaksi vaihtoehtoa, yhteistyö Lohjan kaupungin kanssa tai yhteistyö Karkkilan ja Vihdin kanssa. Hallinto-oikeus katsoo, että valtuuston valituksenalaisella päätöksellä on tehty valinta kahden esillä olleen vaihtoehdon välillä ja ratkaistu kysymys yhteistyöalueen muodostamisesta Nummi-Pusulana, Karkkilan ja Vihdin kesken. Se, että yhteistyön johdosta tulee myöhemmin tehtäväksi vielä erillisiä ratkaisuja, esimerkiksi yhteistoimintamuodon valinta, ei merkitse, että tällainen yhteistyökumppaneiden valintaa koskeva päätös olisi katsottava kuntalain 91 §:ssä tarkoitettua valmistelua koskevaksi päätökseksi.

Kysymys esteellisyydestä

Maittilan ja Iso-Markun mukaan valtuutettu ja kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Nina Virtanen on ollut esteellinen käsittelemään ja ottamaan osaa asian valmisteluun ja päätöksentekoon kunnanhallituksessa ja päätöksentekoon valtuustossa, koska Virtasen työpaikka sairaanhoitajana Pusulan

vanhainkodin vuodeosastolla on siirtymässä perustettavan kuntayhtymän alaisuuteen. Valituksen mukaan asia on koskenut häntä henkilökohtaisesti. Kunnanhallituksen varapuheenjohtajan ominaisuudessa hän on osallistunut myös niin sanottujen johtavien poliitikkojen kokouksiin naapurikuntien vastaavien poliitikkojen kanssa ja hänellä on siten ollut mahdollisuus vaikuttaa omaan asemaansa.

Kuntalain 52 §:n 1 momentin mukaan valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Milloin valtuutettu ottaa osaa asian käsittelyyn muussa toimielimessä, häneen sovelletaan mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan muun luottamushenkilön kuin kunnanvaltuutetun esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolain 27-30 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu palvelussuhde kuntaan ei kuitenkaan tee luottamushenkilöä taikka viranhaltijaa tai työntekijää esteelliseksi asiassa, jossa kunta on asianosainen. Jos luottamushenkilö on palvelussuhteensa perusteella esitelty tai muuten vastaavalla tavalla käsitelty asiaa, hän on kuitenkin esteellinen.

Valituksenalaisella päätöksellä on valittu Nummi-Pusulän yhteistyökumppanit kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain (puitelaki) 5 §:ssä tarkoitetulle yhteistyölle. Päätöksellä ei ole puututtu työntekijöiden asemaan. Hallinto-oikeus katsoo, ettei tällainen päätös vaikuta Nina Virtasen palvelussuhteen johdosta häneen henkilökohtaisesti siten, että hän olisi ollut esteellinen käsittelemään tai osallistumaan päätöksentekoon valtuustossa. Kunnanhallitus on lausunnossaan todennut, ettei Virtanen ole osallistunut asian valmisteluun valmistelijana, asiantuntijana eikä esittelijänä. Hallinto-oikeus toteaa, että pelkkä palvelussuhde kuntaan ei tee luottamushenkilöä esteelliseksi osallistumaan päätöksentekoon kunnanhallituksessa ja että muissa kuin kuntalain mukaisissa toimielimissä tapahtuva asian valmistelu jää kokonaan kuntalain ja hallintolain soveltamisen ulkopuolelle. Johtavien poliitikkojen kokoukset eivät ole kuntalain 17 §:ssä tarkoitettuja kunnan toimielimiä eikä niiden toimintaan siten sovelleta kuntalain eikä hallintolain esteellisyyssäännöksiä. Virtanen ei ole ollut asiassa esteellinen.

Kysymys valmistelun puutteellisuudesta ja kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja kuntalaisten mielipiteiden huomioon ottamisesta

Rönneberg asiakumppaneineen on katsonut, että asian valmistelu on ollut puutteellista siten, että kuntalaisten mielipiteitä ja etuja ei ole otettu huomioon ja että riittävää osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutta ei ole annettu. Valittajien mukaan valtuutetuilla ei ole ollut riittävästi tietoa päätettävästä asiasta.

Kuntalain 53 §:n 1 momentin mukaan kunnanhallituksen on valmisteltava valtuustossa käsiteltävät asiat. Kuntalakiin ei sisälly edellä esitettyä tarkempia säännöksiä asian valmistelusta valtuustoa varten. Asian valmistelu on hallintomenettelyä, jossa asiaa pyritään selvittämään siten, että valtuutetuilla on riittävästi tietoa ratkaistavasta asiasta.

Kunnanhallitus on saattanut valtuuston tietoon puitelain 5 §:n mukaisen asian valmistelutilanteen ja valtuusto on 26.2.2007 (§ 9) edellyttänyt kunnanhallitusta valmistelemaan asian muun muassa siten, että perusturvaa koskevan yhteistyön valmistelussa otetaan huomioon kuntalaisten mielipiteet ja edut. Kunnanhallituksen 26.3.2007 (§ 93) tekemästä päätöksestä käy ilmi, että tämän jälkeen on järjestetty kysely internetissä, jonka avulla on kartoitettu kuntalaisten mielipiteitä. Kyselyyn oli saatu noin 500 vastausta ja kyselyn tulokset oli jaettu valtuutetuille. Kunnanhallitus on lisäksi lausunnossaan hallinto-oikeudelle todennut, että valtuusto on tehnyt päätöksen puitelain pakottamana ja sen vaatimassa kiireellisessä aikataulussa, mutta valtuutetuille on kuitenkin pyritty tiedottamaan asian valmistelusta mahdollisimman paljon. Lohjan kaupungin kanssa käydyistä neuvotteluista järjestettiin erikseen tiedotustilaisuus valtuutetuille ja myös valtuutetut itse ovat olleet aktiivisia asian suhteen. Valmistelusta on myös laajasti tiedotettu tiedotusvälineille, ja erilaista lehtikirjoittelua on ollut runsaasti. Valtuutetuille on jaettu kaikki se tieto, mikä kiireellisen valmisteluajankulun vuoksi on ollut mahdollista ja saatavilla. Valmistelun aikana kunnan neuvottelijat, joista suurin osa on valtuutettuja, ovat neuvotelleet rajanaapureiden Lohjan, Vihdin, Karkkilan, Samatkan ja Karjalohjan kunnan edustajien kanssa. Neuvottelujen ja valmistelutyön tulokset on selostettu mahdollisimman laajasti valtuustolle.

Hallinto-oikeus toteaa, että valtuustossa on valituksenalaista asiaa käsitellessä tehty ehdotus asian palauttamisesta valmistelun jatkamiseksi siten, että valmistelussa otetaisiin huomioon kuntalaisten enemmistön mielipiteet ja yhteistyöneuvottelija Lohjan kaupungin kanssa jatkettaisiin. Valtuusto on siten tarkastellut myös valmistelun jatkamista koskevaa vaihtoehtoa, mutta asian käsittelyä on enemmistö päätöksellä päätetty nimenomaisesti jatkaa palauttamatta sitä uudelleen valmisteltavaksi. Valtuusto on siten katsonut voivansa ratkaista asian käytettävissään olleen valmisteluaineiston pohjalta. Hallinto-oikeus katsoo, että asian valmistelu ei ole ollut puutteellista, virheellistä tai harhaanjohtavaa siten, ettei valtuusto olisi voinut käyttää asian ratkaisemisessa sille kuuluvaa harkintavaltaa. Asiasta on myös tiedotettu ja selvitetty kunnan asukkaiden mielipidettä asian laadun edellyttämällä tavalla riittävästi huomioon ottaen myös kuntalain 27 §:n säännös.

Kysymys puitelain vastaisuudesta

Rönneberg asiakumppaneineen on katsonut, että päätös on myös puitelain säännösten vastainen siten, ettei alueen toiminnallista kokonaisuutta ja luonnollisia asiointisuuntia ole otettu puitelain tarkoittamalla tavalla huomioon.

Puitelain 5 §:n 2 momentin mukaan kuntien yhteistoiminnan vahvistamiseksi kunnat voivat perustaa toiminnallisesta kokonaisuudesta muodostuvan 3 ja 4 momentissa tarkoitetun yhteistoiminta-alueen. Pykälän 3 momentin mukaan kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä, on oltava vähintään noin 20 000 asukasta.

Edellä mainittua lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 155/2006 vp) todetaan, että toiminnallisella kokonaisuudella tarkoitettaisiin esimerkiksi

yhdyskuntarakenteen, maantieteellisen sijainnin, työssäkäynnin, asioinnin tai kielisuhteiden mukaan määräytyvää toiminnallista kokonaisuutta.

Kunnanhallituksen lausunnosta hallinto-oikeudelle käy ilmi seuraavaa: Nummi-Pusulan kunta on pinta-alaltaan laaja kunta ja Uudenmaan maakunnan reunimmaisimpana kuntana sen asukkaat ovat perinteisesti suunnanneet kulkunsa moneen eri suuntaan. Kunnan tärkein suuntautuminen kohdistuu kuitenkin pääkaupunkiseudulle. Kunnan eteläisimmästä kolkasta suuntaudutaan paljolti Lohjan seudulle, vaikka sinne onkin hyvin huonot tieyhteydet. Kunnan keski- ja itäosista suuntaudutaan paljolti, paitsi pääkaupunkiseudulle, myös Vihdin Nummelaan. Kunnan keski- ja pohjoisosista suuntaudutaan erityisesti Karkkilaan. Kunnan länsiosista suuntaudutaan jonkin verran Salon ja Turun seuduille. Koska Nummi-Pusulan kunnassa ei ole vain yhtä selkeää suuntautumista tai kurottautumista kohti jotakin tiettyä kaupunkia, ei päätöksenteon pohjana tässä tapauksessa ole voinut olla vain puitelaissa määritetty luontainen asioimissuunta, vaan muut seikat vaikuttavat päätöksentekoon. Lisäksi päätöksenteossa on vaikuttanut aivan ratkaisevasti se, että neuvotteluissa Lohjan kanssa ei syntynyt sen tyyppistä ratkaisua, joka olisi turvannut Nummi-Pusulan asukkaiden päätöksenteon säilymisen kuntalaisten omissa käsissä myös tulevaisuudessa terveydenhuollon ja sosiaalitoimen asioissa. Nummi-Pusula, Karkkila ja Vihti muodostavat eheän maantieteellisen kokonaisuuden puitelain edellyttämällä tavalla.

Hallinto-oikeus toteaa, että Nummi-Pusulan on noin 6 000 asukkaan kuntana tullut muodostaa perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä muiden kuntien kanssa yhteinen organisaatio. Kuten kunnanhallituksen lausunnosta ilmenee Nummi-Pusulalla ei ole yhtä selkeää luontaista asioimissuuntaa, joten pelkästään puitelain tarkoittama luontainen asioimissuunta ei ole voinut olla päätöksenteon pohjana. Hyväksytty Nummi-Pusulan, Karkkilan ja Vihdin käsittävä yhteistoiminta-alue muodostaa kuitenkin eheän maantieteellisen kokonaisuuden puitelaissa edellytetyllä tavalla. Hallinto-oikeus katsoo, ettei valtuuston päätös ole puitelaissa vastainen.

Yhteenveto

Edellä selostetuilla perusteilla hallinto-oikeus katsoo, ettei valtuuston päätös ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä eikä päätös ole muutenkaan lainvastainen. Kunnallisvalitusta ei voi tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Täytäntöönpanon kieltäminen

Asian lopputulokseen nähden päätöksen täytäntöönpanon kieltämiseen ei ole ilmennyt aihetta.

Nummi-Pusulan kunnan esittämä vahingonkorvausvaatimus

Kunnan korvausvaatimusta on sen sisällön perusteella pidettävä vahingonkorvausvaatimuksena. Vahingonkorvausvaatimuksen tutkiminen ei kuulu hallinto-oikeuden toimivaltaan.

Sovelletut oikeusohjeet Perusteluissa mainitut
Kuntalaki 90 §, 98 §, 100 §
Hallinto-oikeuslaki 3 §
Hallintolainkäyttölaki 51 § 2 mom

MUUTOKSENHAKU Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.
Valitusosoitus on liitteenä (kunnallisvalitus 07.05).

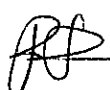
TIEDOKSIANTOVELVOITE

Hallintolainkäyttölain 55 §:n 2 momentin sekä hallintolain 56 §:n 2 momentin ja 68 §:n 1 momentin mukaan on valituskirjelmien ensimmäisten allekirjoittajien tämän päätöksen tiedoksi saatuaan ilmoitettava siitä valituskirjelmän muille allekirjoittajille: Hannele Maittilan on ilmoitettava Markku Iso-Markulle ja Kim Rönbergin on ilmoitettava muille asiakumppaneilleen. Jos he tämän laiminlyövät, he ovat velvollisia korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä tai sen viivästyisestä aiheutuneen vahingon, sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun ja muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi.

HALLINTO-OIKEUDEN KOKOONPANO

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Sampo Jokinen, Ismo Räisänen (t) ja Rita Ruuhimäki.

Esittelijäjäsen

Rita Ruuhimäki

JAKELU JA OIKEUDENKÄYNTIMAKSU**Päätös**

Hannelle Maittila saantitodistuksin
Koisjärventie 227
09630 KOISJÄRVI
Oikeudenkäyntimaksu 82 euroa
Tiedote oikeudenkäyntimaksusta

Kim Rönberg saantitodistuksin
Jokitie 15
09430 SAUKKOLA
Oikeudenkäyntimaksu 82 euroa
Tiedote oikeudenkäyntimaksusta

Jäljennös

Nummi-Pusulän kunnanhallitus
Päätöksen kuuluttamisen osalta on otettava huomioon, mitä kuntalain
97 §:ssä säädetään

Helsingin hallinto-oikeuden kirjaamo

SK

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella.

Valitusaika Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuunottamatta.

Jos päätöksestä valitetaan kunnan jäsenelle taikka kuntayhtymän jäsenkunnalle tai sen jäsenelle kuuluvan valitusoikeuden nojalla, valitusaika lasketaan siitä päivästä, jolloin ilmoitus päätöksestä on julkaistu kunnan, kuntayhtymän tai asianomaisten kuntien ilmoitustaululla.

Jos päätös on annettu asianomaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaunnista. Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Sijaistiedoksiannossa päätös katsotaan tiedoksisaaduksi, ellei muuta näytetä, kolmantena päivänä todistuksen osoittamasta päivästä. Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivänään.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valitusasiakirjojen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja tai yleinen oikeusavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Korkeimman hallinto-oikeuden osoite

Postiosoite:	Käyntiosoite:
PL 180	Unioninkatu 16
00131 HELSINKI	Helsinki
Faksi: 010 36 40382	
Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@om.fi	